

CHRONIQUE - KRONIJK

1. Doctorale proefschriften verdedigd aan de Belgische Universiteiten tijdens het academisch jaar 1974-1975 — Thèses de doctorat défendues aux Universités belges pendant l'année académique, 1974-1975.

Jan ART, *Determinanten van kerkelijkheid. Onderzoek naar de relaties tussen de structurele uitbouw van de Kerk en haar aanhang. Bisdóm Gent, 1830-1914.* R.U.G., 1974, promotor : J. Dhondt†, R. Van Eenoo.

De auteur wenst de invloed na te gaan van de uitbouw en het optreden van het kerkinstituut zelf op het verkerkelijkings- of ontkerkelijkingsproces in een Vlaams bisdom tussen 1830 en 1914.

Hij beoogt hiermee een dubbel doel. Vooreerst hoopt hij een begin van antwoord te kunnen geven op de steeds dringender vraag van de godsdienstsociologen die in de "histoire de la pastoration" aanvullende sleutels hopen te vinden voor de ontcijfering van de huidige verschillen in kerkelijkheid van de plattelandsgebieden. De invloed van het kerkinstituut zelf op de kerkpraktijk wordt door die groep scherper aangevoeld, naarmate blijkt dat de determinanten van de huidige kerkgang voor een goed deel in het verleden gegroeid zijn en niet volledig door actuele of louter sociaal-economische factoren kunnen verklaard worden.

Die "histoire de la pastoration" veronderstelt een nauwkeurige kennis zowel van de inwendige als de uitwendige kerkgeschiedenis van een bepaald gebied. Het schrijven van dergelijke geschiedenis was het andere doel van deze verhandeling. Daarom wordt enerzijds getracht een zo getrouw mogelijk kwantitatief kerkbeeld van het Gentse diocees te schetsen door o.m. de uitbouw van de verschillende kerkelijke diensten aan te duiden. Anderzijds dan wordt gepoogd de impact van dit kerkapparaat op het kerkvolk na te gaan door het aanleggen van kerkelijkheidscurven en het meten van de normatieve integratie der Oostvlamingen in de R.-K. Kerk.

Hoofdstukken I tot IV behandelen achtereenvolgens de personeelsrecrutering (zowel chronologisch, geografisch als sociaal), vorming, navorming, begeleiding en controle van seculiere geestelijkheid en religieuzen. In hoofdstukken IV tot en met VII

wordt stilgestaan bij de uitbouw van het kerkapparaat op het vlak van parochiewezen, onderwijs en verenigingsleven. Het in de 19de eeuw zo belangrijke verschijnsel van de volksmissie wordt in een apart hoofdstuk behandeld.

De besluiten van dit eerste gedeelte van de studie worden beheerst door twee gegevens. Vooreerst het feit dat de R.-K. Kerk in Oost-Vlaanderen gedurende de bestudeerde periode een enorme expansie neemt, zowel qua materiële mogelijkheden als wat personeel betreft. Die expansie was gewild en wijst erop dat bij de inrichtende macht een levendig besef aanwezig was van de noodzaak een machtig kerkinstrument in handen te hebben, wilde de Kerk haar opdracht kunnen uitvoeren.

Diezelfde expansie echter, en dit vormt de tweede hoofdconstatatie, kon niet tot stand komen zonder verregaande toegevingen aan het toenmalige maatschappelijke bestel, toegevingen die vooral via de binding tussen Kerk en katholieke kabinetten en belangengroepen aan het licht komen. Die binding werd op haar beurt als noodzakelijk aangezien, wilde de Kerk het apparaat kunnen uitbouwen dat haar zo noodzakelijk scheen.

Het is met dit tweesnijdend zwaard in handen dat de auteur het tweede deel van zijn studie aanvangt, dat nl. over de kerkpraktijk der Oostvlamingen. Telkens wordt getracht de eventuele regionale verschillen of fluctuaties doorheen de tijd op de eerste plaats vanuit het kerkoptreden zelf te verklaren. Pas wanneer dit optreden zelf (uitbouw van parochieapparaat, wijzigingen van de voorschriften inzake sacramentsfrequentie, volksmissies, jubilea, enz.) geen verklaring kan bieden, wordt naar extra-ecclesiale factoren gezocht, en dan nog liefst naar die welke door de "man on the field" zelf worden aangewezen (epidemie, oorlogsgevaar, pendel- of seizoenarbeid, enz.).

De auteur meent op grond van zijn gevarieerd bronnenmateriaal te mogen besluiten tot het zeer bepalende van het kerkoptreden zelf binnen de evolutie van de kerkelijkheid.

Doordat de Kerk zich langs de uitbouw van een zeer polyfunctioneel kerkapparaat op de meest uiteenlopende menselijke behoeften trachtte te enten, kwamen ook zeer uiteenliggende motivaties aan de grondslag van die kerkgang te liggen. Naarmate sommige van deze niet onmiddellijk religieuze behoeften bij het kerkvolk gaan wegvallen, of een alternatieve meer efficiënte bevrediging in het bereik van de kerkganger komt te liggen, zal ook een deel van de kerkgangers wegvallen. De kerkpraktijk wordt aldus voor een groot deel bepaald door de mate waarin het kerkinstrument erin slaagt bepaalde behoeften levendig te houden en tegelijk de

bevrediging van die en eventuele nieuwe weet te monopoliseren. Ieder lek in dit systeem leidt onafwendbaar naar mindere kerkpraktijk.

Het geheel van de studie wordt vervolledigd door een documentatiemap waarin de auteur zijn kwantitatieve gegevens in tabellen, grafieken en kaarten heeft omgewerkt, en waarin ook enkele belangrijke verhalende teksten zijn samengebracht. Er werden, naast het herklasseerde bisschoppelijk archief van Gent, verscheidene fondsen van het Vaticaans archief en van de centrale archieven van orden en congregatie te Rome benut. Daarnaast werden meer dan 90 parochiale of dekanale archieven doorgenomen en de intredeboeken van 68 orden en congregaties. Ten slotte enkele private archieven of bibliotheekfondsen.

E. DEFOORT, *Maurras en de action française binnen het Belgische franstalige katholicisme 1898-1926*. Leuven, 1975, promotor: L. Wils.

Er werd al heel wat aandacht besteed aan de Franse aanwezigheid binnen de 19de-eeuwse Belgische katholieke ideeënwereld. Voor de 20ste eeuw staat men nog niet ver. Vooral betreffende de reactionaire katholieke stroming waarvan niemand nu nog officieel de leerstellige erfenis opeist, tast men nog volledig in het duister. Het onderzoek naar de Maurrassiaanse aanwezigheid kan bijdragen tot een betere kennis van dit reactionaire katholicisme.

De studie steunt hoofdzakelijk op een systematisch onderzoek van kranten en periodieken, en van archiefverzamelingen die overwegend van private aard zijn. Vooral het omvangrijke archief van Fernand Passelecq die een belangrijke rol speelde in de anti-Maurrassiaanse campagne in 1925-'26, leverde materiaal van eerste rang.

Het gaat om een politieke en sociale ideeënstudie, wat meer veronderstelt dan een vergelijkend onderzoek "sub specie aeternitatis" van politieke en sociale doctrines. De algemene maatschappelijke, sociale en politieke context krijgt derhalve grote aandacht als bijdrage in de verklaring van de Maurrassiaanse aanwezigheid, als middel om de sympathisanten juist te situeren en hun werkelijke drijfveren bloot te leggen. Dit maakt in de behandeling van het onderwerp een compromis noodzakelijk tussen de zuiver politologische thematische behandeling en de zuiver chronologisch historische.

Het Maurrassiaanse succes is functie van de afstand die de Belgische katholieke situatie van de Franse scheidt. Naarmate deze verkleint, neemt de omvang van het Maurrassiaanse succes toe, omdat de voornaamste dragers ervan binnen het Belgische katholicisme aan levensvatbaarheid en kracht winnen : een Belgisch nationalisme, een fundamenteel ongenoegen over de parlementaire democratie, een traditionalistische conservatieve katholieke maatschappijvisie, en voor sommigen ook een integristische behoudsgezinde binnenkerkelijke houding die op het sociaal-politieke vlak vertaald wordt in een speurtocht naar een orthodox alternatief voor een verdacht liberaal-katholicisme en een sociaal-modernisme.

Het hoogtepunt van het Maurrassiaanse succes in België valt in de periode onmiddellijk na de eerste wereldoorlog, precies omdat de katholieke conservatieve krachten op dat ogenblik terecht komen in een stroomversnelling van sociaal-economische en politieke democratisering, in een snelle deconfessionalisering van het openbaar leven en hiermee samenhangend in een algemeen toenemend pluralisme. De meeste reacties op dit overigens algemeen Europees verschijnsel, die vertrekken vanuit bedreigd gewaande maatschappelijke posities en vanuit liberale sociaal-economische denkbeelden, geven hoofdzakelijk een defensieve en statische indruk. In feite legt men zich bij het onvermijdelijk neer en tracht men alleen nog zoveel mogelijk van de vroegere verworvenheden te redden en het naoorlogs proces te vertragen. Daar moet men Maurras en de Action Française niet zoeken.

Een minderheid in het behoudsgezinde katholicisme stelt zich echter aan als de erfgenaam van het oude traditionalisme en reageert op een aanvallende, dynamische wijze. Hier krijgen we te doen met het reactionaire katholicisme dat zijn subjectieve crisiservaring naar buiten wil objectiveren door aan zijn kritieken en voorgestelde alternatieven leerstellige grondslagen te geven. In feite worden alleen oude gekende ideeën uit het negentiende-eeuwse traditionalisme weer op de voorgrond gebracht. Maar hier juist krijgen Maurras en de Action Française hun speciale betekenis voor het reactionaire katholicisme dat in feite naar het verleden terug wil, maar dat aan zijn oude formules, systemen en kritieken een moderne tint wil geven, en dat zich wil voordoen alsof het de toekomst belichaamt. Maurras en de Action Française moeten het hierbij helpen, want in de Maurrassiaanse leer vindt het zijn democratiekritiek en zijn algemeen traditionalistisch ideeëngoed grotendeels terug, maar dan ingebed in een volledige anti-democratische politieke leer die daarenboven langs het positivisme is voorbij gekomen en zich hierbij een uitzicht van ernstige sociologische wetenschappelijkheid heeft

aangemeten. De Action Française die de steun krijgt van een indrukwekkend deel van de Franse katholieke intelligentia en van de kerkelijke gezagsdragers, wordt in handen van de Belgische katholieke reactionairen een bewijs dat zij niet tot de negentiende-eeuwse folklore behoren, maar integendeel een levenskrachtige eigentijdse katholieke opstelling vertegenwoordigen.

Dat Maurras en de Action Française bij hun Belgische bewonderaars, ondanks alles, toch maar een tweederangsplaats bekleden, blijkt uit het effect dat de veroordeling van de Action Française door Rome, einde 1926, heeft: de belangstelling voor Maurras en de Action Française verdwijnt als in een afgrond, maar het Belgische reactionaire katholicisme blijft levenskrachtig, en neemt zijn aanloop naar de jaren dertig waarin het zijn hoogtepunt zal beleven.

C. LIS, *Verarmingsprocessen te Antwerpen, 1750-1850*. 4 dln., V.U.B., 1975, promotor: J. Craeybeckx.

Deze studie is een poging om na te gaan of verschijnselen als armoede, behoeftigheid en pauperisme in een stedelijke samenleving tijdens een versnellingsfase in de ontwikkeling der kapitalistische produktiewijze zijn toegenomen en, zo ja, waarom.

In het kader van het onderzoek werd niet alleen aandacht besteed aan de wisselende tewerkstellingsmogelijkheden en de voornaamste daarmee samenhangende bepalende en afhankelijke variabelen, maar werd tevens naar methoden gezocht om de omvang, de intensiteit en de impact der deklasserings- en ontwortelingsprocessen kwantitatief te benaderen.

Essentieel lijkt ons de constatering dat een studie van de armoede onverbreeklijk is verbonden met een analyse van de ontwikkeling der kapitalistische produktiewijze, wat impliceert dat de tegenstelling maatschappij van de schaarste/maatschappij van de overvloed, waarbij de Industriële Omwenteling als een breuklijn zou fungeren, dient verworpen en vervangen door de fundamentele stelling dat armoede een synchronisch en diachronisch relatief verschijnsel is, structureel verbonden met de marxistische notie "relatieve overbevolking". Concreter uitgedrukt: de verschillende vormen van relatieve overbevolking moeten voor elke periode met een historisch bepaald, d.w.z. veranderlijk, maatschappelijk deelnemingsniveau worden gecorreleerd.

A. VAN DEN BRANDE, *Design of a Macro-Sociological Model of the Belgian Political System 1954-68*. R.U.G., 1974, 2 vol., promotor : M. Versichelen-Terryn.

The intention of the author is to find a coherent complex of concepts and hypotheses capable of rendering and explaining sociologically the most important structures and events in the political field during the period considered.

His point of departure is the paradox of the co-existence of a rather high degree of stability with serious conflict tensions and outbreaks.

The work is composed of three parts : first a theoretical part, then a part giving a description of the structures and hypotheses, and finally a third part in which the plausibility of these hypotheses is checked on three levels.

In the first part the points of departure, the reference-frame and the concepts used are carefully defined.

This is followed by an outline of the frame of thought of the political sociology, and finally the theory to be used, is built up.

The author has developed the power-typology of Geiger further into a combined typology which allows to give a rather shaded image of power-systems with their structural and functional implications. The typology consists of a combination of the form of power-exercise (integral or intercurive) with the nature of the power-basis (functional or structural).

In order to conceptualize the concrete bases on which oppositions and conflicts may arise in consequence of relative power, he has further developed and adapted the scheme of Lipset and Rokkan. With regard to the mutual relation of the conflicts, the ideas advanced by Dahl on the individual opinions, have been extended to structures on different levels, which again leads to some new insights here.

Finally, Galtung's theory about the relation between status-congruence and status-incongruence, and their criss-cross, is coupled to it; this theory appears to run quite parallel to the above-mentioned power-typology.

Thus a coherent complex of theories is formed, a complex which allows a typology of socio-political systems, and which contains a range of possible answers to the question as to the explanation of the paradox : stability/conflict.

In the second part the Belgian structures are described, especially on the meso-plane of groupes and organizations, in order to come to the hypotheses which may apply to the Belgian system.

Here the attention is focused mainly on the oppositions in the great conflict-dimensions (notably the social-economic, ideological and ethnical-cultural oppositions) and their interaction. The hypotheses derived from this are : the hypothesis of a balance of conflicts and of a priority of the structural-intercursive power over the structural-integral power, of a market-model over a hierarchical organization-model.

Starting from these hypotheses the political institutionalization is then examined, in which special attention is paid to the political parties and, with regard to their mutual relations and relations with the groups, more specified hypotheses are advanced.

In the third part the plausibility of the proposed model is investigated on three levels.

First on the *strictly political level*. Here a number of political developments of this period are used to demonstrate the action of a market-structure (i.e. of exchange-mechanismus), as well as the effects of the conflict-balance on this level.

Special attention is paid to the delimitation of the domain where the consensus of the elite plays the most important part, from the domain in which the criss-cross is the main stabilizing element.

With regard to the role of *groups* the author himself has inquired into the structural and functional meaning of the associations in the political system.

A number of specific hypotheses, derived from the principal hypothesis, are premised and quantitatively tested. They are largely corroborated, be it with a few important shades.

Finally the plausibility of the model is checked *on the individual level*. Here again specific hypotheses are deduced which are then compared with existing research.

Here also there seem to be sufficient indications to accept the model as plausible. Moreover, an important parallelism is noted in the dynamics on the three levels examined.

The *general conclusion*, consequently, is that the model can, subject to a few shades, map out and explain the dominant features of the Belgian political system 1954-68.

According to the author, some newer developments are showing up at the end of the period, which are partly caused by the dynamics described in the model.

A. VAN NECK, *Les débuts de la machine à vapeur dans l'industrie belge (1800-1850)*. U.L.B., 1975, promoteur : J. Stengers.

L'auteur analyse les conditions dans lesquelles se réalisèrent l'introduction et le développement de l'utilisation de l'énergie motrice de la vapeur (machines *fixes*) dans l'industrie belge, jusqu'au milieu du 19ème siècle (conditions du marché, initiative privée, politique gouvernementale, etc...). Une synthèse critique des informations d'ordre statistique existant à propos des machines à vapeur fixes établies en Belgique au cours de cette période, permet de situer d'emblée, au moyen de repères chronologiques, l'importance *relative* de l'utilisation du moteur à vapeur dans les différentes branches d'activité industrielle du pays. Un chapitre important est également consacré à l'étude des hommes qui implantèrent chez nous la construction de ces machines et qui lui donnèrent un grand développement. L'auteur compare ensuite l'évolution de l'équipement-vapeur de la Belgique avec celle des pays voisins, en particulier avec celle de la France, à propos de laquelle les documents d'ordre statistique sont nombreux.

La dernière partie aborde le problème des conséquences économiques de la substitution des moteurs à vapeur aux sources d'énergie traditionnelle (coût des machines, rentabilité, influence de leur emploi sur la productivité de la main d'oeuvre et sur le volume de la production).

2. Belgische Vereniging voor Nieuwste Geschiedenis.

Enkele jaren geleden, in juni 1972, verspreidden enkele jonge historici die verbonden waren aan verschillende Belgische universiteiten en wetenschappelijke instellingen, een schrijven waarin zij alle geïnteresseerde "contemporaneïsten" uitnodigden op een vergadering te Brussel. "Deze vergadering, schreven zij, zal niet alleen de contacten tussen vakgenoten bevorderen maar zal vooral tot doel hebben : de mogelijkheden te onderzoeken van een permanente informatie tussen de seminaries, de onderzoekscentra en de navorsers die zich op de studie van de nieuwste geschiedenis toeleggen". Ze voegden er aan toe dat de bijeenkomst een louter informeel karakter zou hebben en dat niet gedacht werd aan de oprichting van een geïnstitutionaliseerde vereniging. Zij schuwden blijkbaar structuren, vooral omdat zij er zich zelf het slachtoffer van wisten. Zij voelden

zich geïsoleerd binnen de bestaande universitaire structuren en wilden die precies doorbreken om tot een vlot contact te komen met andere jonge historici, ongeacht hun herkomst of ideologische binding. Wat onder de initiatiefnemers leefde, bleek een algemeen gevoel te zijn. De reacties waren talrijk en zeer positief, haast enthousiast.

Op 28 oktober 1972 kwamen ongeveer tachtig Franstalige en Nederlandstalige historici samen in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel. Er werd besloten een overzicht samen te stellen van het lopend onderzoek over de nieuwste geschiedenis in België. Dit overzicht zou zowel het persoonlijk onderzoek en de seminarieoefeningen omvatten als de licentiaats- en de doctoraatsverhandelingen die in de verschillende faculteiten van alle Belgische universiteiten op stapel stonden. Er werd ook van gedachten gewisseld over de eventuele oprichting van een vereniging, maar de inrichters hielden vol dat zij aan hun initiatief geen organisatorische structuur wensten te geven. Zij zagen op dat ogenblik trouwens niet duidelijk hoe een dergelijke vereniging zich zou verhouden tot het Interuniversitair centrum voor hedendaagse geschiedenis, dat een zeer nuttige en noodzakelijke functie vervulde en niet in het gedrang mocht gebracht worden.

In de loop van 1973 - natuurlijk later dan voorzien - verscheen het geplande informatiebulletin, samen met een adressenlijst. De uitgave, zo schreven de initiatiefnemers op 7 maart 1974 aan hun collega's, "bleek een zware opgave, die vooral bemoeilijkt werd door een gebrek aan materiële middelen en aan vaste structuren" en zij vervolgden "vandaar dat thans sterker dan voorheen de nood aan een georganiseerde vereniging wordt aanvoeld". De tijd en de ervaring hadden blijkbaar raad gebracht. Er werden thans concrete voorstellen geformuleerd tot oprichting van een vereniging voor nieuwste geschiedenis, die een interuniversitair en interdisciplinair karakter zou hebben en die democratisch zou gestructureerd zijn "wat een bestendige verjonging moet mogelijk maken". Men zag nu voor een dergelijke vereniging een actieterrein weggelegd naast en in samenwerking met het Interuniversitair centrum voor hedendaagse geschiedenis. Zij zou een trefpunt zijn van vakgenoten, hun gemeenschappelijke belangen verdedigen en activiteiten ontplooiën op het vlak van de informatievoorziening - o.m. door de periodieke uitgave van een overzicht van het lopend onderzoek -, het eigenlijke wetenschappelijk onderzoek en de wetenschappelijke vulgarisatie.

Tijdens een nieuwe algemene vergadering van "contemporaneïsten", gehouden op 30 maart 1974 te Brussel, werden deze voorstellen in principe goedgekeurd. Kort daarop werd gestart met de

ledenwerving en werd per briefwisseling een voorlopig bestuur verkozen, dat thans nog in functie is. Het bestaat uit zestien leden en omvat in een evenwichtige verhouding vertegenwoordigers van de universiteiten, de wetenschappelijke instellingen (bibliotheken, archieven, onderzoekscentra) en de "geïsoleerde" navorsers. Dit bestuur is dadelijk aan de slag gegaan. Het heeft reeds een nieuw informatiebulletin over het lopend onderzoek gepubliceerd (1). Daarnaast heeft het definitieve statuten uitgewerkt. Die zullen voorgelegd worden aan de goedkeuring van de leden op een algemene vergadering, die zal doorgaan in de Universitaire faculteiten St.-Louis te Brussel op 29 november 1975. Die vergadering zal overigens vooral gewijd zijn aan informatie over de jongste evolutie in enkele takken van de nieuwste geschiedenis. Er zijn referaten voorzien over de demografische, de sociale, de politieke en de mentaliteitsgeschiedenis. De vergadering zal tevens gekoppeld worden aan een tentoonstelling en een colloquium, ingericht door het Centrum voor Industriële Archeologie. De bedoeling is zoveel mogelijk historici te confronteren met deze jonge hulpwetenschap, die alle belangstelling en steun verdient. Ondertussen bestudeert een speciale commissie, opgericht in de schoot van het voorlopig bestuur, ook de problemen die zich stellen in verband met de toegankelijkheid en de bruikbaarheid van de hedendaagse archieven. Op langere termijn wordt de organisatie overwogen van interuniversitaire colloquia en post-graduateseminaries.

Met al deze activiteiten hoopt de vereniging voor nieuwste geschiedenis haar bestaan te rechtvaardigen. Zij wil de wetenschappelijke activiteit op haar terrein met alle mogelijke middelen vergemakkelijken en stimuleren in een geest van inspraak en samenwerking. Zij stelt zich hiertoe open voor alle geïnteresseerden. Meer inlichtingen over de organisatie, de activiteiten en de toetredingsmodaliteiten kunnen verkregen worden bij de secretaris, W. Meyers, p.a. Navorsings- en studiecentrum voor de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, Leuvenseplein 4, 1000 Brussel (tel. 02/218.45.26).

E. LAMBERTS

(1) *Aperçu des recherches courantes d'histoire contemporaine en Belgique (1973-1974). Overzicht van het lopend onderzoek over de nieuwste geschiedenis in België (1973-1974)*. Ed. E. LAMBERTS, W. MEYERS, J. PUISSANT, P. VANDEBROEK e.a. Brussel, 1975.

Informatiedag op 29 november 1975 — Journée d'information le 29 novembre 1975.

De Belgische Vereniging voor nieuwste geschiedenis heeft tot doel het bevorderen van de kennis en het beoefenen van de nieuwste geschiedenis, in een interdisciplinair kader. Zij wil tevens het wetenschappelijk onderzoek harmoniseren door een regelmatig contact tussen de beoefenaars ervan.

Daarom richt de vereniging een informatiedag - tevens statutaire vergadering - in, om aan de leden een overzicht te geven van nieuwe tendensen, methodes en de eventuele resultaten ervan in het huidig geschiedenisonderzoek.

Deze informatiedag wordt gehouden in de lokalen van de Facultés Universitaires St.-Louis, Broekstraat 109, 1000 Brussel, lokaal nr. 100, op de eerste verdieping. De Broekstraat geeft uit op de Kruidtuinlaan.

L'association belge pour l'histoire contemporaine a pour but de promouvoir la connaissance et l'étude de l'histoire contemporaine, dans un cadre interdisciplinaire. Elle veut également harmoniser la recherche scientifique par des contacts réguliers entre les chercheurs.

Dans ce but, l'Association tient une journée d'information - en même temps assemblée statutaire - pour donner aux membres un aperçu de nouvelles tendances, méthodes et résultats éventuels dans la recherche historique actuelle.

Cette journée d'information se tiendra dans les locaux des Facultés Universitaires St.-Louis, Rue du Marais 109, 1000 Bruxelles, local 100, 1er étage. (La rue du Marais donne sur l'avenue du jardin botanique).

Programma - Programme :

- 9.15 h. : Inleiding door Els Witte. Bespreking van de statuten. — Introduction par Els Witte. Discussion des statuts.
- 10 h. : Doelstellingen van het Colloquium door Monique Van Tichelen — Buts du colloque par Monique Van Tichelen.
- 10.15 h. : Jules Verhelst : "Problematiek in verband met de historische studie van een sociale stratificatie".
- 11.15 h. : Henri Haag : "Politologie et Histoire".
- 12 h. : Gelegenheid tot gezamenlijk middagmaal (er is een restaurant in de passage 44) — Possibilité de prendre le repas de midi au restaurant du Passage 44.

- 14 h. : Rondleiding o.l.v. Adriaan Linters in de tentoonstelling voor industriële archeologie. — Visite guidée de l'exposition d'archéologie industrielle sous la conduite de Marinette Bruwier (Passage
- 15 h. : A.P. Frogner : "Méthodes récentes de sociologie électorale. L'exemple des analyses multidimensionnelles".
- 16 h. : Helmut Gaus : "Mentaliteitsgeschiedenis : een aarzelend begin op een nieuw terrein".
- 17 h. : Projekten van de Vereniging — Discussion des projets de l'association.
- Diskussiemogelijkheid na elk exposé — Chaque exposé sera suivi d'un débat.

Verdere inlichtingen — Renseignements complémentaires :
tel.-tél. (20) 218.45.26 of-ou 27, post-poste 3 (W. Meyers).

Overzicht van het lopende onderzoek — Aperçu des recherches.

Het nieuwe overzicht van het lopende onderzoek over de nieuwste geschiedenis in België bevat de titels van de verhandelingen die in de loop van 1973 en 1974 zijn voorgedragen in nagenoeg alle faculteiten van de Belgische universiteiten. Bovendien vermeldt het de titels van de thans lopende verhandelingen, oefeningen en studies. Het omvat in totaal meer dan 800 nummers, waarvan ongeveer 700 betrekking hebben op de Belgische geschiedenis.

Om de raadpleging te vergemakkelijken werden meerdere registers aangelegd : een auteurs-, personen-, plaatsnamen- en zakenregister. Ook werd een uitvoerige adressenlijst ingelast.

Het bulletin kan verkregen worden door overschrijving van 100 F op rekening 439-7096791-73 van W. Meyers, Vereniging Nieuwste Geschiedenis, met de vermelding "bulletin nieuwste geschiedenis". (Uw naam en adres niet vergeten !).

Le nouvel aperçu des recherches concernant l'histoire de Belgique contemporaine comprend les titres des travaux réalisés dans le courant des années 1973-1974 dans les Universités Belges, mais aussi les titres des travaux en cours ainsi que ceux des travaux personnelles et de séminaire. Cet ensemble comprend plus de 800 numéros, dont 700 environ concernent l'histoire de Belgique.

Pour en faciliter la consultation plusieurs index ont été établis : noms d'auteurs, de personnes, de lieux et index rerum. Une utile liste

d'adresses des chercheurs recensés est également présentée.

Ce bulletin peut être obtenu contre paiement de 100 F au compte no. 439-7096791-73 de W. Meyers, Association Histoire Contemporaine, avec la mention : "bulletin de'histoire contemporaine". (N'oubliez pas votre nom et adresse !).

3. Centre d'Archéologie industrielle.

Au terme du colloque du Grand Hornu de mai 1973, il avait été décidé de créer une association qui se donnerait pour tâche de promouvoir l'archéologie industrielle en Belgique. Les statuts d'une A.S.B.L. dénommée "Centre d'Archéologie Industrielle" ont paru au Moniteur Belge du 13 février 1975; elle a pour siège la Bibliothèque royale Albert Ier, Section des Cartes et plans. Ses fondateurs ont défini l'objet de l'archéologie industrielle comme "l'étude scientifique de tout paysage, bâtiment, outillage, fabricant et de tout document figuré qui s'y rapporte" à partir de la révolution industrielle. Des sections régionales et/ou spécialisées peuvent être ouvertes au fur et à mesure des nécessités.

Dès avant sa création officielle, le centre s'est vu confier la responsabilité scientifique d'une exposition d'initiation à l'archéologie industrielle organisée par la Société Nationale de Crédit à l'Industrie et le Crédit Communal de Belgique, au Passage 44 boulevard du Jardin Botanique à Bruxelles, du 29 novembre 1975 au 4 janvier 1976. L'exposition vise à montrer au plus large public l'intérêt de l'archéologie industrielle en Belgique en expliquant l'importance de la révolution industrielle et de l'industrialisation dans notre histoire, en relevant quelques témoins archéologiques significatifs tout en soulignant leur disparition presque quotidienne et enfin en indiquant les voies que peut emprunter la nouvelle discipline.

Pour essayer de rallier les amateurs actuellement dispersés, le Centre édite une publication trimestrielle qui se limite à des "informations" et a permis en quelques mois de recruter une centaine de membres.

A l'intention de ces derniers, un Colloque consacré au logement ouvrier se tiendra à Bruxelles dans les locaux des Facultés Universitaires Saint Louis le 30 novembre 1975. Nous espérons qu'il rencontrera le même succès que le colloque de Mons en 1973 et le colloque d'Anvers en 1974.

M. BRUWIER